

MEVA-SABZAVOTCHILIK TARMOG'IDA SAMARALI FAOLIYAT KO'RSATISHNING BUGUNGI KUNTALABI DARAJASIDA RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Tillayeva Muhayyo Abdumutalibjon qizi
Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar
instituti Agrobiznes va marketing kafedrasida assistenti

ANNOTATSIYA

Qishloq xo'jaligi tarkibida meva-sabzavotchilik tarmog'i muhim o'rin va ahamiyat kasb etib, u bilan bog'liq vazifalarni hal etish mamlakat aholisining oziq-ovqatga bo'lgan talabini qondirishda ijobiy natijaga erishishni ta'minlaydi. Meva-sabzavotchilik tarmog'i samaradorligini oshirish va aholini yil davomida sifatli mahsulotlar bilan ta'minlash maqsadida sohada olib borilayotgan ishlar ko'lamini ilg'or tajribaga ega mamlakatlar yo'lini chuqur o'rgangan holda tahlil etib yondashish maqsadga muvofiq hisoblanib, shu asosda o'z imkoniyatlarimizdan samarali foydalanish zarur.

Kalit so'zlar: meva-sabzavotchilik, qayta ishlash, ekport qilish, texnologik jihozlash, agroklastlar, samarali faoliyat, tashkiliy tuzilma, infratuzilma, raqobatbardoshlik.

ABSTRACT

The fruit and vegetable industry has gained an important place and importance in the structure of agriculture, and solving the tasks related to it ensures a positive result in meeting the food demand of the country's population. In order to increase the efficiency of the fruit and vegetable industry and provide the population with quality products throughout the year, it is considered appropriate to analyze and approach the scope of work in the field with a deep study of the way of countries with advanced experience, and on this basis, It is necessary to use our opportunities effectively.

Keywords: vegetable production, processing, export, technological equipment, agroclusters, efficient operation, organizational structure, infrastructure, competitiveness.

So'nggi bir necha o'n yilliklar davomida meva-sabzavotlar biz insonlar yashashimiz uchun iste'mol qilishimiz kerak bo'lgan boshqa narsalardan ko'ra foydaliroq ekani barobarida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, bu esa ushbu mahsulotlarga xalqaro bozorda yuqori talab shakllanishiga olib kelmoqda.

Xitoy, AQSh va Tailand kabi yirik qishloq xo'jaligi mamlakatlari dunyoning har bir burchagiga ko'plab mahsulotlarni etkazib berish orqali dunyoni barqaror ushlab turishadi. Biroq, bu biz ularsiz och qolamiz degani emas, chunki barcha mamlakatlar o'z imkoniyatlaridan samarali foydalanish yo'llarini amalga oshirib kelmoqda.

Iqtisodiyot jadal rivojlanishining hozirgi darajasida barcha soha va tarmoqlar kabi mamlakatimiz qishloq xo'jaligi ham yuqori sur'atlar bilan rivojlanib bormoqda. Ayni paytda sohada amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlar, qishloq xo'jaligining bugungi ahvoli, davlatimiz tomonidan har tomonlama qo'llab-quvvatlanayotgani o'z samarasini bermoqda.

Meva-sabzavot mahsulotlarini yetishtirish, saqlash, qayta ishlash va eksport qilish bo'yicha rivojlangan davlatlar tajribalarining tahlillari ushbu mahsulotlarni ishlab chiqaruvchilarning kooperatsiyasi va klasterlarini rivojlantirish zarurati borligini ko'rsatmoqda.

Dunyoda organik mahsulotlarga talab o'sib bormoqda. Yevropa va Osiyo mamlakatlarida xaridor tayyor sertifikatlangan organik mahsulotlar uchun ko'proq pul to'laydi. Bizning meva-sabzavot mahsulotlari tabiiy ravishda organik hisoblanadi, biroq aksariyati tegishli sertifikatlash tashkiloti tomonidan sertifikatlanmagan. Shuni hisobiga O'zbekistonning qishloq xo'jaligi mahsulotlari uchinchi davlatlar orqali belgilangan xalqaro talablar asosida tayyor yoki qayta ishlangan holda reeksport qilinmoqda.

Qishloq xo'jaligi xom ashyosini qayta ishlashni chuqurlashtirish, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlash, qishloq xo'jaligi yer uchastkalarini optimallashtirish, zamonaviy xizmat ko'rsatish tizimini yaratish orqali barqaror iqtisodiy faoliyatning tashkiliy-iqtisodiy tamoyillari belgilab berildi. Qishloq xo'jaligi faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun infratuzilma yaratildi. Natijada, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlash, ularni saqlash infratuzilmasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Amalga oshirilayotgan ishlar samarasi o'laroq, narxlarning mavsumiy ravishda oshishi, aholini qishloq xo'jaligi mahsulotlarining asosiy turlari bilan uzluksiz ta'minlash, ushbu mahsulotlar eksportini kengaytirish, narxlar barqarorligini ta'minlash imkonini beradi.

Qishloq xo'jaligi tarkibida meva-sabzavotchilik tarmog'i muhim o'rin va ahamiyat kasb etib, u bilan bog'liq vazifalarni hal etish mamlakat aholisining oziq-ovqatga bo'lgan talabini qondirishda ijobiy natijaga erishishni ta'minlaydi. Meva-sabzavotchilik tarmog'i samaradorligini oshirish va aholini yil davomida sifatli mahsulotlar bilan ta'minlash maqsadida agroklastlar tashkil etildi.

Aholiga meva-sabzavot mahsulotlarini yillik yetkazib berish va eksport qilish tarmoqning jadal va barqaror rivojlanishi uning raqobatbardoshligi va modernizatsiyasi bilan bevosita bog'liq. Modernizatsiya, o'z navbatida, mevasabzavot

kompleksining istiqbolli raqobatbardosh modelini yaratadi, meva-sabzavot mahsulotlarini ishlab chiqarish, qayta ishlash va sotish bilan shug'ullanuvchi turli xo'jalik yurituvchi subyektlar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni, ularning optimal ijtimoiy tuzilishi va qishloq xo'jaligining tashkiliy tuzilmasini mustahkamlash imkonini beradi. Ayni paytda mamlakatimiz meva-sabzavotchilik agroklastarlari faoliyatini samarali tashkil etish muhim vazifa bo'lib kelmoqda. Qishloq xo'jaligining meva-sabzavotchilik tarmog'ida tashkil etilgan agroklastarlar yangi tashkiliy tuzilma hisoblanadi. Ularni nafaqat tashkil etish, balki samarali tashkil etish zaruriyatini yaratish zamonaviylikning dolzarb masalalaridan biridir. Ko'pgina mamlakatlarda agroklastarning nazariy va uslubiy jihatlari o'rganilgan. Shu bilan birga, mamlakatimiz meva-sabzavotchilik tarmog'ida agroklastarlar faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy va uslubiy jihatlari har bir mamlakat va iqtisodiyotning turli bosqichlarida o'ziga xos xususiyatlarga ega ekanligini hisobga olgan holda o'rganish zarur. Hozirgi bozor munosabatlari chuqurlashib borayotgan sharoitda meva-sabzavotchilik tarmog'ida agroklastarlar faoliyatini samarali tashkil etish va ularning zamonaviy boshqaruv tamoyillari asosida boshqarish muhim ahamiyatga ega.

Meva-sabzavotchilik tarmog'ida agroklastarlarning samarali faoliyat ko'rsatishini ta'minlash uchun bir qator vazifalarni hal etish zarur, ular orasida:

a) barcha faoliyat meva-sabzavot mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish va hududlarning iqtisodiy salohiyatini yuksaltirishga qaratilishi kerak. Buning uchun qoidalarga muvofiq barcha bosqichlarda ishlashga harakat qiling. Har qanday holatda ham tartibga solishdan qutulish mumkin emas.

b) ishlab chiqarish va ko'paytirish choralari ko'rish hududlarda meva-sabzavot mahsulotlari assortimenti; aholiga meva-sabzavot mahsulotlarini yillik yetkazib berish va eksport qilish.

d) meva-sabzavot mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirishdan tashqari, ularni eksport qilish bo'yicha aniq choratadbirlar tizimini ishlab chiqish;

e) meva va sabzavot mahsulotlarini yetishtiruvchi fermerlarni turli xil unumdor, kasalliklarga chidamli va inson salomatligi uchun foydali mahsulotlar bilan ta'minlash. Shu maqsadda faoliyat yuritayotgan ilmiy-tadqiqot muassasalarida keng ko'lamli ishlarni olib borish va yuqoridagi talablarga javob beradigan navlarni yaratish;

f) meva-sabzavotchilik tarmog'idagi agroklastar tashkilotlariga xizmat ko'rsatuvchi infratuzilma ob'ektlari tarmog'ini yanada kengaytirish;

h) meva-sabzavotchilik tarmog'idagi agroklastarlarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun imtiyozli kreditlar tizimini joriy etish, xorijiy mamlakatlarda meva-sabzavot mahsulotlarini sotish bo'yicha savdo uylarini tashkil etish.

i) mevasabzavotchilik sohasida agroklaster tashkiliy tuzilmasini tashkil etishda ekspertlar, akademiklar va tadqiqotchilar bilan aloqalarni hisobga olish kerak. Eng samarali tashkiliy tuzilma qabul qilinishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni Toshkent, 2017 yil 7 fevral
2. Kazakov, O. (2016). Qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining dolzarb masalalari. Namangan, NamMTI.
3. Balashov, AP (2014). Tashkilot nazariyasi va tashkiliy xatti-harakatlar: tadqiqotlar.
4. Kazakov, O.S., va Ahmedxo‘jaev, XT Filadelfiya, AQSh Nafaqa. (304-bet). M .:
5. Kazakov, OS va boshqalar. (2016). Qishloq xo‘jaligida mahalliy xomashyodan foydalanish. Monografiya.